

Er zijn zeven manieren om naar files te kijken:

- ten eerste met de ogen van de internist;
- ten tweede met de ogen van de econoom;
- ten derde met de ogen van de civiel ingenieur;
- ten vierde met de ogen van de automobilist;
- ten vijfde met de ogen van de fysicus;
- ten zesde met de ogen van de sociaal wetenschapper;
- En tot slot: met de ogen van de pessimist.

Een internist kijkt naar een verstopte snelweg als naar een verstopte darm. Stop er een laxepilletje in en de obstipatie stroomt weer door. Diarree is de omgekeerde situatie: het verkeer rijdt te hard, met grote kans op remsporen en ergere ongelukken.

Economen beschouwen files voornamelijk als slecht voor de economie. Daar hebben ze maar één oplossing voor: nog meer geld voor het wegennet. Dat is weer koren op de molen voor onze jongens van Verkeer & Waterstaat.

Voor civiel ingenieurs en andere techneuten bestaat er maar één oplossing voor het fileprobleem: leg er een paar banen naast en de boel stroomt weer door. Jammer dat dit niet altijd werkt: als eenmaal aangelegde spitsstroken door ambtelijke onkunde drie jaar lang ongebruikt moeten blijven liggen, schiet het nog niet op.

Automobilisten zien files voornamelijk als een dagelijks terugkerende ergernis. Altijd zijn anderen de schuld. Dat ze zelf de trein zouden kunnen nemen of een baan zouden kunnen nemen dicht bij huis – of een huis dicht bij de baan – dat komt niet bij hen op.

Het is eigenlijk gek dat automobilisten zo'n hekel hebben aan files. Hun vervoermiddelen zijn inmiddels dusdanig een verlengstuk geworden van huiskamer en kantoor, dat een langer verblijf nauwelijks problemen moet opleveren. Je kunt naar je eigen lievelingsmuziek in superaudio luisteren zonder dat partner en kinderen beginnen te zeuren dat ze niet van André Rieu of Marco Borsato houden. Moderne communicatiemiddelen maken dat je vanuit je auto op ieder gewenst moment kunt communiceren met iedereen overal ter wereld. Autostoelen zitten lekkerder dan de fauteuil thuis. Er hangen geen jengelende kinderen rond. Wachten is op de eerste SUV met een espressoapparaat. Of heb ik iets gemist?

Nee, filerijders haten files. Ze zorgen er desondanks voor dat diezelfde files alleen maar langer worden. Rechts inhalen, voortdurend van baan wisselen, snijden, door rood licht rijden, jakkeren, via vluchtstrook, ventweg of benzinepomp 10, 20, 30

stilstaande slome sufferds passeren. Het lijkt te helpen, maar het helpt geen barst: files worden alleen maar langer, jaar na jaar.

Om files beter te begrijpen, moeten we kijken door de ogen van de fysicus. Dan pas kunnen we ze oplossen! Natuurkundigen kunnen precies voor u uitrekenen wat de optimale snelheid is van deeltjes in een stofstroom, zonder dat de boel verstoort raakt. Daar kun je modellen van maken die je kunt doorrekenen. Een uniforme snelheid op een baanvak of desgewenst op een rijstrook: dát is de oplossing. Ik heb in Amerika gezien dat het werkt. Niemand rijdt er harder dan bijvoorbeeld de voorgeschreven 55 of 60 mijl, en het verkeer stroomt rustig door. Rechts inhalen mag, waardoor niemand van rijstrook hoeft te wisselen. Heerlijk!

Helaas, ondanks deze positieve geluiden moeten we naar onze files kijken door de ogen van de sociaal wetenschapper. Fysici mogen nog zo hard roepen dat files best zijn op te lossen als we ons collectief als domme deeltjes in een vloeistofstroom of als net zo domme Amerikanen op Route 66 zouden gedragen. Als we heren in het verkeer zouden zijn. Tja, we blijven eigenwijze Hollanders die ons van welke regel dan ook geen barst aantrekken.

Strenger straffen dus, door de boel beter in de gaten te houden? Chips in elke auto? Camera's, flitsers, snelheidsbegrenzers? Nee, de perikelen met de ov-chipkaart die steeds ridiculere vormen beginnen aan te nemen, laten overduidelijk zien dat ook dergelijke technologische barrières binnen de kortste keren door kwaadwillenden geslecht kunnen worden.

Daarom blijf ik zelf naar files kijken met de ogen van de pessimist: we zullen ze tot in lengte van dagen houden. We kúnnen en willen gewoon niet beter. Al is het alleen maar om iets te klagen over te hebben...

Leiden, 12 april 2008

Jos van den Broek (niet in het bezit van een rijbewijs)